

ӘЛ-ФАРАБИ АТЫНДАҒЫ ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ
КАЗАХСКИЙ НАЦИОНАЛЬНЫЙ УНИВЕРСИТЕТ ИМЕНИ АЛЬ-ФАРАБИ
AL-FARABI KAZAKH NATIONAL UNIVERSITY

ГЕОГРАФИЯ ЖӘНЕ ТАБИҒАТТЫ ПАЙДАЛАНУ ФАКУЛЬТЕТІ
ФАКУЛЬТЕТ ГЕОГРАФИИ И ПРИРОДОПОЛЬЗОВАНИЯ
FACULTY OF GEOGRAPHY AND ENVIRONMENTAL SCIENCES

Студенттер мен жас ғалымдардың
«ФАРАБИ ӘЛЕМІ»
атты халықаралық ғылыми конференциясы

Международная конференция студентов и молодых ученых

«ФАРАБИ ӘЛЕМІ»

International Scientific Conference of Students and Young Scientists

«FARABI ALEMI»

06-08.04.2023

ӘЛ-ФАРАБИ АТЫНДАҒЫ ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ
КАЗАХСКИЙ НАЦИОНАЛЬНЫЙ УНИВЕРСИТЕТ ИМЕНИ АЛЬ-ФАРАБИ
AL-FARABI KAZAKH NATIONAL UNIVERSITY

География және табиғатты пайдалану факультеті
Факультет географии и природопользования
Faculty of Geography and Environmental Sciences

«ФАРАБИ ӘЛЕМІ»

атты студенттер мен жас ғалымдардың халықаралық ғылыми конференция
МАТЕРИАЛДАРЫ
Алматы, Қазақстан, 2023 жылдың 6-8 сәуірі

МАТЕРИАЛЫ
международной конференции студентов и молодых учёных
«ФАРАБИ ӘЛЕМІ»
Алматы, Казахстан, 6-8 апреля 2023 года

MATERIALS
International Scientific Conference of Students and Young Scientists
«FARABI ALEMI»
Almaty, Kazakhstan, April 6-8, 2023

Алматы
«Қазақ университеті»
2023

УДК 91
ББК 26.8
Ф23

Ответственные секретари:

*Моминов С.А.
Бекжанова А.У.
Сапиева А.Ж.
Тумажанова М.О.
Раймбекова Ж.Т.
Оракова Г.О.
Амангелді Ө.
Маханова Н.Б.
Жұматаева Ж.М.
Жолдасбек А.Е.
Акубаева Д.М.*

Материалы международной научной конференции студентов и молодых учёных «Фараби әлемі». Алматы, Казахстан, 6-8 апреля 2023 года. – Алматы: Қазақ университеті, 2023. – 446 стр.

ISBN 978-601-04-6250-2

Статьи изданы в авторской редакции.

механикалық және техникалық ыңғайлылықтарды салу қажет: жұмсақ өткелдер, түсулер, қоршаулары бар баспалдақтар, пандустар, лифттер, үлкен жарқын жазуларды іліп қою, дыбыстық сигналдарды енгізу.

Қазақстанда туризмді қолжетімді ету – бұл елімізге саяхатшылардың келуіне ниет білдірген әрбір адамды шынымен қабылдағысы келетін орын ретінде елдің имиджін жақсарту мүмкіндігі.

Осылайша, туристік ресурстардың қол жетімділігі туризмді дамытудың маңызды факторына айналуға тиіс. Туристік ресурстар мен қызметтерге қол жетімділіктің ысырап болуына әкелетін туристер санының артуына қарамастан, көптеген туроператорлар осыған байланысты шаралар қабылдаудың маңыздылығын әлі түсінген жоқ. Сондықтан туристік ресурстардың қолжетімділігін қамтамасыз етуге жәрдемдесудің нақты саясаты мен стратегиясын әзірлеу, туризм индустриясында персоналды арнайы даярлау деңгейін көтеру қажет.

Туристік қызметтерге ерекше қажеттіліктері бар адамдар жеке көзқарасты қажет етеді, барлық туристер үшін тең құқықтар тудыратын бейімделу жағдайларын талап етеді.

ҚАЗАҚСТАНДА «ДАРК» ТУРИЗМНІҢ ЖАҢА МАМАНДАНДЫРЫЛҒАН ТҮРЛЕРІН ДАМУ АУМАҒЫНЫҢ («АПАТТАР ТУРИЗМІ» МЫСАЛЫНДА)

Жақсыбай П.М.,

Нұрұлы Е. жетекшілігімен

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті

e-mail: zhaksibaievaab@mail.ru

Қараңғы туризм (ағылш. «dark tourism») – бұл өлімге, апатқа, зорлық-зомбылыққа, қырғынға және т.б. оқиғалар орын алған жерлерге баруды көздейтін туризм түрі. Ал осы қараңғы туризмнің кіші санатына жататын «апаттар туризмі» табиғи, техногендік немесе экологиялық апат болған жерлерге бару тәжірибесі ретінде анықталады. Апаттарға байланысты туризм қараңғы туризмнің енді дамып келе жатырған санатына жатады.

Қазақстан аумағы әдемі және орасан зор ел екендігі сөзсіз, бірақ оның кеңістігінде бір кездері жанды және табысты болған, бүгінде шөлді және мұңды болған жерлер саны өте көп десекте болады. Қараусыз қалған қалаларды тұрғындар тастап кетті, ал бұлыңғыр ғимараттар ақыр заман тақырыбындағы фильмдердің жиынтығына ұқсайды. Кеңес заманында салынған елес қалалар Қазақстанның әлеуметтік өмірінің эпицентрі болған. Ол жерлерде адамдар өмір сүрді, мектептер, мәдениет үйлері, балабақшалар мен дүкендер жұмыс істеді. Бүгінде бұл жерлер бос, туристер мен блогерлердің қызығушылығын тудырады, олар қараусыз қалған елді мекендерге экскурсияларды қалайды. Осы мәліметтерге сүйене отырып, Қазақстан аумағында осы қараңғы туризм түрін ұйымдастыру әлеуеті жоғары екендігін көре аламыз.

Соған орай Қазақстанның ең апатты, тарихи, қорқынышты жерлерінің бірінде тур ұйымдастыру үшін Семей сынақ полигонын мысал ретінде қарастыруға болады. Семей сынақ полигоны алғашқы және ең ірі ядролық полигондарының бірі, оның жұмыс істеу салдары Қазақстанның «бетіндегі» нағыз қорқынышты тыртық болып табылады десек те болады. Алайда, полигонның тарихына қарамастан, туристер Шаған елес қаласы мен Атом көлінің бойында серуендеуге, Семей ядролық полигонының мұражайына баруға, алғашқы жарылыс жасалған «пилоттық алаң» алаңына кіруге дайын.

Қазақстан бұл қараңғы туристік әлеуеті бар үлкен ел – бірақ бұл аймақтарда саяхаттауды ұйымдастыруда әлі де үлкен күш керек десек те болады. Бірақ егерде посткеңестік қолайсыздықтар мен белгісіздіктерді шешуге және алдын ала жоспарлауды іске асыратын болса, бұл күш салуға тұрарлық. Қорытындылай айтқанда, мұндай түрдегі туризмнің өсуі қазақстандық туроператорлардың, әуекомпаниялардың және туризм индустриясындағы басқа да мүдделі тараптардың кірістерінің өсуін қамтамасыз етуі мүмкін екендігі сөзсіз.

Ұсынылған мәліметтерге сүйене отырып, бұл тақырып аз зерттелген және өңделмеген екенін көреміз. Алайда, осыған қарамастан, туризмнің бұл түріне деген қызығушылық жылдан жылға артып келеді. Бұл туралы қажетті туристік ұсынысты сәтті қалыптастыру үшін осы мәселені мұқият зерттеу қажет. Экономикалық тартымдылыққа, әлеуметтік маңыздылыққа, сондай-ақ маусымдық сипаттың болмауы және кез-келген елде даму мүмкіндігі сияқты белгілердің болуына сүйене отырып, апаттар туризмі даму бағыты ретінде ең басым, сонымен қатар ерекше бағыттардың бірі деп қорытынды жасауға болады.

Жұмыс № АР09260144 ғылыми жобасы аясында жүргізілді.

ИМАНТАУ-ШАЛҚАР КУРОРТТЫҚ АЙМАҒЫНЫҢ ТУРИСТІК-РЕКРЕАЦИЯЛЫҚ ӘЛЕУЕТІН БАҒАЛАУ

Әбдіғұл С.А.,

Нұрұлы Е. жетекшілігімен

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті

e-mail: sultan.27.2002@mail.ru

Қазақстанда «туристік магниттер» және «туристік өсу нүктелері» деп аталатын 100-ден астам танымал туристік нысандар бар. Ең маңызды туристік нысандарды іріктеу бойынша жұмыс жүргізіліп, іріктеу критерийлері бойынша «ТОП-10» анықталып, Қазақстан Республикасының туристификация картасы жасалған. Нысанның туристік магнит ретіндегі бірегейлігі және туристік ағынның әлеуетті өсуі, тарихи-мәдени маңыздылығы сияқты іріктеу критерийлері болды. Солардың қатарында Имантау-Шалқар курорттық аймағы да бар (Жандыбаев, 2019).

Имантау-Шалқар курорттық аймағы – елдің солтүстік аймағының жасырын маржаны, «Көкшетау» мемлекеттік ұлттық табиғи паркінің аумағында орналасқан.

Бүгінгі таңда туристік ағын жылыфна шамамен 40 мың сапарды құрайды. Бұл ретте Имантау-Шалқар курорттық аймағының 2030 жылға қарай туристік ағымды 280 мыңға дейін ұлғайту әлеуеті бар. Курорттың негізгі даму аймақтары – үш көл: Имантау көлі (әдемі аралы бар тұщы көл), онда жаңа нөмірлік қор дамиды; Шалқар көлі (бай орманды ландшафты бар тұзды көл), сондай-ақ, Айыртаушық көлі (кішкентай, бірақ балалардың сауықтыру орталығы ретінде дамиды ең жылы көл).

Автормен жүргізілген туристік-рекреациялық әлеуетті бағалау жұмыстары да, таңдалып отырған аймақтың туристік рекреациялық әлеуетінің жоғары екендігін көрсетті. Бағалау әдістемесі келесідей: $TR\Theta = (|T\Phi| + |MT\Phi| + |\Theta\Theta\Phi| + |TIK|)$; мұнда: TФ – табиғи фактор; МТФ – мәдени-тарихи факторлар; $\Theta\Theta\Phi$ – әлеуметтік-экономикалық факторлар; ТИК – туристік инфрақұрылыммен қамтамасыз етілуі (Мамраева және Ташенова, 2020). Осы келтірілген әдістеме бойынша Имантау-Шалқар курорттық зонасының туристік-рекреациялық әлеуетін бағалау бойынша зерттеу жұмыстары жүргізілді: Имантау-Шалқар курорттық аймағының $TR\Theta = 44+6+311+631$; $TR\Theta = 992$ ұпай.

Алынған мәліметтерді 7 баллдық шкалаға ауыстыра отырып, келесідей әлеуетті аумақтардың деңгейлерін анықтауға болады: 1 балл (100-200 ұпай) – әлеуеті жоқ аймақ; 2 балл (200-300 ұпай) – әлеуеті төмен аймақ; 3 балл (300-400 ұпай) – әлеуеті орташадан төмен аймақ; 4 балл (400-500 ұпай) – әлеуеті орташа аймақ; 5 балл (500-600 ұпай) – әлеуеті орташадан жоғары аймақ; 6 балл (600-700 ұпай) – әлеуеті жоғары аймақ; 7 балл (700-ден жоғары) – әлеуеті өте жоғары аймақ. Осылайша, Имантау-Шалқар курорттық аймағы туристік-рекреациялық әлеуеті өте жоғары аймақ қатарына кіреді.

Қорыта келгенде, Имантау-Шалқар курорттық аймағы туристік дестинация ретінде келесі мүмкіндіктерге ие: таза экотуризмді дамыту; жазғы демалыстар мен жағажай демалысын ұйымдастыру; таза экологиялық қонақ үйлер салу; инвестицияларды тарту; ШБКА-ның спутниктік дестинациясы ретінде дамыту. Ал тежеуші факторлар ретінде келесі

<i>Kuanzhan A.N.</i> FEATURES OF GASTRONOMIC TOURISM IN KAZAKHSTAN	237
<i>Kuanzhan A.N.</i> ROLE OF GASTRONOMIC TOURISM IN THE FORMATION OF DESTINATION'S BRAND	238
<i>Жұмаділова Ж.Д.</i> «ХИЛТОН» ҚОНАҚ ҮЙІ МЫСАЛЫНДА ҚЫЗМЕТ КӨРСЕТУ КӘСІПОРЫНДАРЫНДАҒЫ 5P-12PМАРКЕТИНГТІК ЭЛЕМЕНТТЕРІН ЗЕРТТЕУ	239
<i>Жумабек А.Н.</i> О РОЛИ МЕДИЦИНСКОГО ТУРИЗМА В СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКОМ РАЗВИТИИ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН	240
<i>Шопан А.</i> МОҢҒОЛИЯ МЕН ҚАЗАҚСТАН АРАСЫНДАҒЫ ТУРИЗМДІ ДАМУДЫҢ МҮМКІНДІКТЕРІ	241
<i>Ерасыл А.Қ.</i> «ЖЕТІСУ ОБЛЫСЫНДАҒЫ ҚОНАҚЖАЙ ҮЙЛЕР ТУРИСТЕРДІ ОРНАЛАСТЫРУДЫҢ ПЕРСПЕКТИВАЛЫ ОБЪЕКТІЛЕРІ РЕТІНДЕ»	242
<i>Жақсыбек Н.С.</i> МУЗЫКАЛЫҚ-ФЕСТИВАЛЬДІ ТУРИЗМ ОҚИҒАЛЫ ТУРИЗМНІҢ ТҮРІ РЕТІНДЕ	243
<i>Ибадулла Е.Ж.</i> ТУРИЗМ ҚАУІПСІЗДІК МӘСЕЛЕЛЕРІ	243
<i>Мухамбетова К.Н.</i> АПИТУРЛАРДЫ ҰЙЫМДАСТЫРУ АРҚЫЛЫ БАТЫС ҚАЗАҚСТАН ОБЛЫСЫНДА АУЫЛДЫҚ ТУРИЗМДІ ДАМУДЫ ҚАМТАМАСЫЗ ЕТУ	244
<i>Көбеева Н.Е.</i> ГЛЭМПИНГ ҚАЗАҚСТАННЫҢ ІШКІ ТУРИЗМНІ ДАМУДЫҢ ПЕРСПЕКТИВАЛЫҚ БАҒЫТЫ РЕТІНДЕ	245
<i>Джанабергенов Р.С.</i> ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ ГАСТРОНОМИЯЛЫҚ ТУРИЗМНІҢ ҚАЗІРГІ ЖАҒДАЙЫ МЕН ДАМУ ПЕРСПЕКТИВАЛАРЫ	246
<i>Бақытжан Д.И.</i> ВЕБ СКРЕПИНГТІ ҚОЛДАНУ АРҚЫЛЫ ҚАЗАҚСТАННЫҢ САНАТОРИЯЛЫҚ КЕШЕНІНІҢ АҒЫМДАҒЫ ЖАҒДАЙЫН ТАЛДАУ ЖӘНЕ БАҒАЛАУ	247
<i>Жубан Ә.К.</i> ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ ТУРИЗМНІҢ ҚАЗІРГІ ЖАҒДАЙЫ МЕН ДАМУ БОЛАШАҒЫ	248
<i>Құрманбаева Ш.</i> АЛМАТЫ ОБЛЫСЫ ҚОНАЕВ ҚАЛАСЫНЫҢ ТУРИЗМ ДАМУЫНДАҒЫ ОҢ ЖӘНЕ КЕРІ ӘСЕРЛЕР	249
<i>Nurlankyzy A.</i> ANALYSIS OF THE STATE OF DEVELOPMENT OF RELIGIOUS TOURISM IN THE BEKET-ATA UNDERGROUND MOSQUE OF KAZAKHSTAN	250
<i>Динсиламов А.Т.</i> СТРИМИНГ ЖҮЙЕЛЕРІНІҢ НЕГІЗІНДЕ КИНОТУРИЗМНІҢ ДАМУЫ	251
<i>Сағат А.А.</i> МҮҒЕДЕКТЕРДІ РЕКРЕАЦИЯ ЖӘНЕ ТУРИЗМ ҚҰРАЛДАРЫМЕН ӘЛЕУМЕТТІК БЕЙІМДЕУ	252
<i>Жақсыбай П.М.</i> ҚАЗАҚСТАНДА «ДАРК» ТУРИЗМНІҢ ЖАҢА МАМАНДАНДЫРЫЛҒАН ТҮРЛЕРІН ДАМУ ЭЛЕУЕТІ («АПАТТАР ТУРИЗМІ» МЫСАЛЫНДА)	253

«ФАРАБИ ӘЛЕМІ»

атты студенттер мен жас ғалымдардың халықаралық ғылыми конференция
МАТЕРИАЛДАРЫ
Алматы, Қазақстан, 2023 жылдың 6-8 сәуірі

Авторлық редакциямен шығарылды

ИБ № 14980

Басуға 26.04.2023 жылы қол қойылды. Пішімі 60×84 ¹/₈.
Көлемі 27,75 б.т. Офсетті қағаз. Сандық басылыс. Тапсырыс № 720.
Таралымы 10 дана. Бағасы келісімді.
Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің
«Қазақ университеті» баспа үйі.
050040, Алматы қаласы, әл-Фараби даңғылы, 71.

«Қазақ университеті» баспа үйі баспаханасында басылды.